

UNA XARXA DE XARXES A LA CERCA DE LA QUALITAT DE LA DOCÈNCIA UNIVERSITÀRIA¹²

Autoria i adreces electròniques

Pilar Iranzo García pilar.iranzo@urv.cat, Charo Barrios Arós
charo.barrios@urv.cat Juana María Tierno García juanamaria.tierno@urv.cat

Institució de procedència

Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia de la URV, Departament de Pedagogia.

Adreça:

Campus Sescelades, Ctra. Valls, s/n. Edifici Ventura i Gassol, Tarragona, 43007

Àmbit:

(Experiència) / **Recerca**

RESUM.

Des del curs 2006-2007, un grup de professores de la FCEP de la URV de Tarragona, desenvolupem una experiència d'interdisciplinarietat consistent fonamentalment en el fet que 4 assignatures dels estudis de Pedagogia col·laboren en oferir els estudiants oportunitats per a aprendre a partir de situacions reals: estudiants 4t. assessoren estudiants de 1r. (en el si de 2 assignatures) per a la realització d'una activitat de caràcter integral orientada a la planificació pedagògica i didàctica i, en el mateix grup, alumnes de 3r. dissenyen i elaboren materials didàctics adients per a l'activitat que tots plegats estan construint.

Amb el Projecte Trama, el curs 2007-2008, aquesta plataforma interdisciplinar, diguem-ne, de xarxa interna, es posà en contacte amb un centre educatiu del

¹ Comunicació presentada en el marc del 1r Congrés de Formació per al Treball en Xarxa a la Universitat. Complexitat, corresponsabilitat i construcció del coneixement, celebrat a Barcelona el 12 i 13 de febrer de 2009.

² Els autors de la comunicació es fan responsables de la correcció lingüística d'aquest document.

territori per a orientar els esforços a respondre a les necessitats d'aquest. Ampliarem així el treball amb una xarxa externa, que podia dotar l'experiència de més força.

El centre educatiu, a la vegada, pertany a una 'xarxa' de recerca-acció amb què part de l'equip de professores col·labora des de fa 3 anys en un projecte anomenat 'Liderar centres inclusius en xarxa'.

Protagonistes del projecte són els estudiants, les professores i l'equip directiu del centre educatiu, i les professores universitàries.

Idees Principals i conclusions

Presentem algunes claus, fruit de la recerca, sobre:

- l'assoliment de competències universitàries relacionades amb el treball en xarxa (treball en equip).
- el disseny i valoració de la col·laboració entre la universitat i el centre educatiu.
- la certesa que el treball en xarxa és un procés emergent de canvi d'actituds cap a l'obertura de la mirada, i de creació d'espais d'interrelació humana i professional.

Més enllà dels fets, treballar en xarxa significa un compromís per a respectar les necessitats i interessos dels agents implicats en les accions socials i per construir projectes comuns.

Xarxa interna i xarxes externes: projecte d'interdisciplinarietat en connexió amb la realitat educativa d'un centre d'infantil i primària de l'entorn.

Des del curs 2006-2007, un grup de professores del Departament de Pedagogia de la URV venim desenvolupant una experiència de coordinació entre professors, cursos i matèries de la titulació de Pedagogia, cercant noves formes organitzatives i metodològiques basades en la interdisciplinarietat i a la vegada incorporem algunes de les directrius de l'EEES com la participació activa de l'alumne en el seu procés formatiu, incloent-hi l'avaluació com a component

ineludible en el seguiment del seu treball, així com la preeminència de les competències professionals. Aquest procés pot denominar-se 'xarxa interna'.

El curs 2007-2008, en el context de la participació en el Projecte TRAMA, l'activitat del projecte es va orientar a donar resposta a les demandes reals demandades des d'un centre de primària: aquesta incorporació ha donat lloc a la 'xarxa externa' que completa la interna.

Així, al llarg dels dos cursos en què hem dut a terme el procés que relatem, i si ens centrem en la experiència dels cursos de 4t. que és la que desenvoluparem en aquest treball, tenim, a grans trets la següent situació: una part dels estudiants de 4t. que participen en el projecte de interdisciplinarietat que, en el curs 2007-2008, col·labora amb un centre educatiu del territori; i l'altra part que participa en la resolució de supòsits pràctics en grups conformatos únicament per estudiants de 4t. en relació funcional de 'iguals', és a dir, sense assumir tasques d'assessorament com en el cas del grup d'interdisciplinarietat, però, això cal remarcar-lo, obligadament conformatos aleatòriament entre components que no treballen habitualment entre ells, amb la intenció de simular la situació habitual en l'exercici de la professió, de no 'triar' els companys de feina amb el que això significa de necessitat de desenvolupar competències de negociació, empatia, col·laboració, etc. El quadre següent mostra aquest procés seguit.

CURS 06-07	
ESTUDIANTS de 4t. curs de Pedagogia	ESTUDIANTS de 4t. curs de Pedagogia
PARTICIPANTS EN EL PROJECTE	PARTICIPANTS EN EL SUPÒSIT
INTERDISCIPLINARIETAT	PRÀCTIC
CURS 07-08	
ESTUDIANTS de 4t. curs de Pedagogia	ESTUDIANTS de 4t. curs de Pedagogia
PARTICIPANTS EN EL PROJECTE	PARTICIPANTS EN EL SUPÒSIT
INTERDISCIPLINARIETAT I CENTRE	PRÀCTIC

L'experiència s'emmarca, a més, en la consideració com a projecte d'innovació a què dona suport l'ICE-URV, tant per al període 2006-2008 com per al 2008-2009, curs en què l'objectiu és abordar l'anàlisi de l'experiència anterior i llur consolidació en el si del Departament de Pedagogia.

Explicitem alguns dels aspectes teòrics que emmarquen el desenvolupament del projecte consonants, com dèiem, tant amb les directrius de l'EEES com amb les concepcions pedagògiques de l'equip de treball.

- La qualitat dels estudis està molt relacionada amb la coherència del total de les experiències formatives proporcionades als estudiants.
- Més enllà del canvi en les estructures acadèmiques a què ens mena l'harmonització de l'EEES, és necessari que el professorat investigui la seva pròpia pràctica docent com a garantia de millora dels processos d'ensenyament-aprenentatge que tenen lloc en els diversos formats de classes (presencials, no presencials i semipresencials).
- En els estudis d'educació la relació teoria-pràctica només és possible des de metodologies "experiencials".
- Experimentar el 'Treball en xarxa' amb la comunitat educativa és un fort incentiu per a la implicació en la realitat professional dels professionals de l'educació.
- El compromís de desenvolupar competències professionals exigeix coordinar continguts, activitats i graus d'exigència dels diferents blocs de continguts, a més d'establir temps "conjunts" en el marc de les relacions entre diferents assignatures.
- Cal dedicar un esforç considerable tant a l'ensenyament-aprenentatge com a l'avaluació de les competències transversals.

Entenem la formació inicial com una part del procés de professionalització. Això implica promoure, entre d'altres, competències de:

- Lideratge.
- Assumpció positiva de situacions d'incertesa i/o inseguretat.
- Presa de decisions i implicació d'altres persones i, per tant, que facin patents la importància de la responsabilitat i l'ètica professionals.
- Generació del sentit crític i de la necessitat d'investigar sobre la pròpia pràctica.

En conseqüència les activitats formatives haurien de potenciar:

- Que l'estudiant s'impliqui directament, desenvolupi aquestes competències i experimenti les conseqüències de les decisions preses.
- La creació de lligams entre diferents matèries, evidenciant les sinèrgies existents entre elles al llarg de titulació.
- La connexió dels continguts acadèmics amb la realitat social i professional del moment, en general, i amb la realitat de l'entorn, en particular.

Tenint aquests elements com a punt de referència i marc d'actuació, els objectius del projecte es concreten en:

- Establir nexes substantius entre els continguts de determinades matèries de l'Ensenyament de Pedagogia per tal que els estudiants percebin que la seva formació els dota d'un perfil professional coherent i integrador de coneixements.
- Proporcionar situacions formatives en què estudiants de cursos superiors assessorin estudiants de cursos inicials com a pràctica professional tutoritzada pels professors.
- Fomentar el treball autònom i crític dels estudiants a partir del treball en grup i de processos semi-presencials.
- Implicar els estudiants en el procés d'avaluació de la seva formació i del seu rendiment acadèmic.
- Posar-los en relació directa amb les necessitats educatives d'un centre, per tal de:
 - donar respostes eficaces.
 - concebre l'exercici professional com un treball en xarxa que permet la generació de coneixement pràctic.

En concret, l'experiència consisteix en el fet que els estudiants de 1r. de Pedagogia, en el marc de l'assignatura "Tecnologia educativa" dissenyen una unitat didàctica (UD) a partir de les demandes reals d'un centre de primària del nostre entorn amb què hem establert col·laboració.

Aquesta UD s'elabora amb l'assessorament dels estudiants de 4t., en el marc de l'assignatura de "*Disseny, desenvolupament i innovació del currículum*". Els estudiants de 3r., en el marc de l'assignatura "*Elaboració de materials didàctics*" dissenyen materials "ad hoc" com a suport de les unitats dissenyades pels estudiants de 1r. Així, els estudiants de 3r. i fonamentalment 4t. tenen el paper

d'assessors dels de 1r. i aquests són, al seu torn, col·laboradors i assessors d'un centre educatiu de infantil i primària per a la resolució de necessitats educatives 'reals' que el mateix centre determina.

Cal fer èmfasi en el fet que el conjunt d'estudiants implicats constitueixen 5 grups: grups heterogenis, entre d'altres característiques, per estar constituïts per estudiants de 1r., 3r., i 4t. amb el propòsit conjunt de respondre davant d'un requeriment 'real' fet des d'un centre educatiu de l'entorn. En aquestes condicions, la missió que comparteixen es pot percebre com a cooperativa.

El centre, CEIP Mediterrani, participa en una xarxa de recerca-acció actualment conformada per 4 centres de la Zona educativa de Tarragona-Ponent, que des del curs 2006-2007 aplega el projecte anomenat '*Liderar centres inclusius en xarxa*' en què les professores de la URV-Departament de Pedagogia signants d'aquest treball participem com a coordinadores.

Per tal que tot aquest procés formatiu fos, a la vegada, un procés d'investigació, hem analitzat, també, la percepció que tenien els estudiants de les pròpies competències abans i després de l'experiència. Tant a l'inici com al final del semestre tots els estudiants fan una autoavaluació de la percepció que tenen del seu grau d'assoliment de les competències que es pretenen treballar: la informació recollida en els qüestionaris inicials suposen la base per les pràctiques que desenvolupa el programa de "*Bases metodològiques de la investigació educativa*", també de 1r. curs de Pedagogia, orientat fonamentalment al tractament i anàlisi de dades qualitatives i quantitatives a partir de programes estadístics com SPSS i N-VIVO.

En síntesi, hem pretés:

- a) Indagar en la nostra pròpia docència per a millorar-la en funció de l'anàlisi que estudiants i professors fan de la mateixa.
- b) No limitar-nos a treballar teòricament els continguts del programa sinó connectar-los a la realitat professional i les competències implicades, així com amb les necessitats educatives del territori.
- c) Aconseguir un paper actiu per part de l'alumne, inclosa la fase d'avaluació.
- d) Potenciar les decisions en grup, prèvia la discussió i el consens.

Disseny de l'experiència

L'experiència es basa en dos pilars fonamentals que, presentats succintament, són:

1. La coordinació en el disseny i desenvolupament d'un bloc d'assignatures en què s'ha trobat un nexa significatiu al voltant del qual articular les activitats dels estudiants. Fonamentalment implica:
 - anàlisi dels blocs competencials,
 - relació entre les activitats de les diferents assignatures per a promoure conjuntament les competències,
 - recollida d'informació sobre el procés de desenvolupament per part de professors i estudiants.
2. La coordinació amb un centre de primària que ens planteja algunes de les seves necessitats reals respecte l'elaboració de 5 unitats didàctiques contextualitzades, tenint en compte, especialment, el fet que es tracta d'un centre immers en un context amb condicions socioeconòmiques i culturals "adverses".

Atès que els Plans d'Estudi vigents encara estan estructurats com a assignatures aïllades, hem previst i demanat als responsables d'ensenyament la coincidència horària dels cursos implicats durant un mínim de dues hores seguides setmanalment, per tal que els estudiants i professors implicats en el projecte, puguin treballar conjuntament.

La seqüència d'accions implicada en el disseny global de l'experiència, a més del desenvolupament de les respectives classes, és la següent:

1a. FASE: 1r Quadrimestre 06-07

1. Anàlisi dels programes de les matèries implicades
2. Anàlisi de les directrius de l'EEES i reunions amb experts en els ECTS a la nostra àrea científica
3. Definició de competències, indicadors i nivells d'assoliment de cada matèria
4. Definició d'estratègies formatives i avaluatives adaptades a cada matèria i al nombre d'estudiants
5. Establiment dels nexes (teòrics i pràctics) entre les matèries

6. Disseny dels programes en termes de ECTS
7. Disseny d'activitats i de material de suport per a sessions presencials i semi-presencials (MOODLE)
8. Disseny de l'organització de la plataforma MOODLE
9. Disseny d'instruments de seguiment i avaluació
10. Organització dels grups d'estudiants per al desenvolupament de les activitats

2a. FASE: 2n Quadrimestre 06-07

11. Reunions setmanals per analitzar el desenvolupament de les activitats
12. Seguiment personalitzat dels estudiants
13. Tractament i anàlisi de la informació generada
14. Avaluació final dels estudiants

3a. FASE: 1r. semestre curs 07-08

15. Contactes amb el centre de primària per determinar necessitats
16. Disseny del treball en xarxa en el si del projecte TRAMA (Fundació Bofill)
17. Adequació dels materials a les competències del treball en xarxa.

4a. FASE: 2n. semestre curs 07-08

18. Impartició de les assignatures de 1r, 3r i 4t, amb reunions setmanals per part del professors per analitzar el desenvolupament de les activitats.
19. Contactes dels grups dels estudiants amb el centre de primària
20. Seguiment personalitzat dels estudiants, per part dels professors
21. Elaboració de les unitats i materials didàctics
22. Desenvolupament d'una activitat de les dissenyades per cada unitat didàctica amb els infants destinataris del centre educatiu
23. Valoració dels treballs per part del centre de primària
24. Avaluació final dels estudiants

A continuació relatem algunes de les accions més significatives del procés:

a) Anàlisi competencial i coordinació entre assignatures

Ens vam centrar en analitzar la coordinació en les competències transversals comunes a totes les assignatures del projecte a partir dels programes (**ANNEX 1**):

Vam prioritzar treballar tres tipus de competències relacionades amb:

1. El treball en equip
2. El desenvolupament professional/personal (identitat professional, autoimatge, etc.)
3. La gestió del coneixement

Vam elaborar instruments de recollida d'informació rellevant que ens permetessin valorar el procés formatiu proposat. Aquests 'instruments' constitueixen 'activitats' de seguiment per a els estudiants:

- *Avaluació Inicial – Final* (de percepció de competències)
- *Actes de Reunió* de cada sessió de treball en els grups
- *Informe d'autoavaluació* (del procés global seguit)
- *Informe avaluatiu de la matèria* (i del desenvolupament del projecte, a partir d'una pauta, destacant punts forts i punts dèbils, així com propostes de millora). D'aquest informes instrument
- *Les activitats:*
 - a) Unitat didàctica dels estudiants de 1r.
 - b) Materials didàctics específics dels estudiants de 3r.
 - c) Recollida d'evidències del seguiment i assessorament dels estudiants de 4t.

Tot plegat ens pot oferir informació, a més, per a valorar si el temps dedicat al projecte s'adequa al temps previst per la càrrega dels crèdits corresponents.

b) Conformació dels grups participants en l'experiència

Atès que els grups de 1r. i 4t. tenen una matrícula aproximada d'uns 60 estudiants per tractar-se d'assignatures troncal, i per a poder fer un seguiment tutoritzat més exhaustiu, els 2 cursos 2006-2007 i 2007-2008 hem desenvolupat el projecte amb un grup voluntari constituït per la meitat dels estudiants. Les condicions d'una més àmplia disponibilitat horària i les exigències de dedicació, eren aspectes a tenir en compte a l'hora d'afiliar-se al projecte. En tot cas, tots els estudiants que han volgut participar ho han pogut fer.

Les matèries de "Bases metodològiques de la investigació educativa" i "Tecnologia educativa" tenen contemplat un desdoblament del gran grup per a

les pràctiques: el grup que participa en aquest projecte es fa coincidir amb un dels dos grups de pràctiques (en ambdues assignatures) i, per descomptat, s'intenta que l'esperit de les assignatures sigui compartit entre tot el grup que les conforma, més enllà del fet que un grup pugui gaudir d'una experiència més 'real' que l'altre. Òbviament el desitjable seria que tot el grup en pogués gaudir i és l'objectiu per al curs 2008-2009, vista la seva oportunitat, rellevància i plausibilitat.

L'assignatura de 4t. no contempla cap desdoblament i també en aquest cas la voluntarietat en la participació determina dos grups per als crèdits pràctics, afegint hores per part del professor, especialment per a tutories, per tal de poder atendre adequadament els dos grups. L'assignatura de 3r. curs és optativa (d'uns 25 estudiants), raó per la qual, participa en el projecte la totalitat del grup.

Per a la conformació dels grups d'estudiants es va realitzar una reunió prèvia per a presentar el projecte i les condicions de participació.

Posteriorment, els estudiants participants en el projecte van triar una de les 5 Unitats Didàctiques d'entre les demanades pel centre. A la primera reunió conjunta es van conformar els grups de treball interdisciplinar en funció de la Unitat Didàctica escollida.

Tots els estudiants tenen la tasca següent: les sessions de treball en grup tindran un-a responsable encarregat/da de preparar i dinamitzar la reunió i un secretari/a encarregat/da de fer acta de la mateixa, recollint aportacions més importants, acords i tasques i responsables per la propera reunió (se'ls facilita un document-pauta per unificar el format i punts a desenvolupar). Aquests càrrecs seran rotatius, de manera que tots els estudiants assumeixin en algun moment aquestes funcions. Els estudiants de 4t. són els responsables de les sessions on ells actuen com a assessors i/o coordinadors de la resta de companys.

c) Relació amb el centre de primària

La negociació inicial amb el centre educatiu CEIP Mediterrani (Tarragona) per a preparar l'experiència de treball en xarxa, es va dur a terme el 1r. quadrimestre del curs 2007-08. Fonamentalment es tractava de definir els eixos de les unitats

didàctiques que dissenyarien els estudiants amb el criteri de suport a la tasca dels mestres. Es van determinar les següents:

- a) Suport a la lectura per a dos nens de 4t. de primària que no han assolit una mínima capacitat lectora i tenen seguiment per part de les mestres d'Educació especial.
- b) Iniciació a la recerca d'informació a la biblioteca per a nens de 2n.
- c) Motivació a la lectura per a nens de P-3.
- d) Relaxació dins de l'àrea de psicomotricitat per a nens de P-4 i P5.
- e) Treball al jardí escolar per a nens de P-5.

Ja en el 2n. quadrimestre 07-08, té lloc la reunió conjunta en què participen els professors universitaris de les diferents assignatures, els estudiants participants (de 1r., 3r. i 4t.), els professors/es del centre de primària que voluntàriament col·laboren en el projecte i la directora i la cap d'estudis del centre. En aquesta reunió:

a) es concreten els rols dels diferents participants:

- Dels professors del centre s'espera:
 - la concreció de la demanda o necessitat.
 - el seguiment de cada grup d'estudiants universitaris que treballarà per a donar resposta a la mateixa.
 - la possibilitat d'interacció al llarg del procés entre els estudiants de Pedagogia i els infants als quals van adreçades les unitats didàctiques.
- Els estudiants de Pedagogia han oferir:
 - El disseny d'una unitat didàctica contextualitzada a les necessitats dels professors del centre de primària.
 - Un material específic per a portar-la a terme.
 - L'assessorament i seguiment per part d'estudiants de cursos superiors i dels professors universitaris implicats, tant en l'elaboració d'aquestes unitats com en la possibilitat d'establir una col·laboració més estreta amb el centre.

b) Cada petit grup es reuneix amb el professor de primària de referència per tal de concretar aspectes del treball, així com per a intercanviar telèfons i correus electrònics que facilitessin la interacció i el seguiment. S'estableix que cada grup, acompanyat del professor universitari, establirà relació directa un mínim de tres vegades amb el professor del centre de primària responsable.

Es consensua que en finalitzar la Unitat Didàctica es presentarà al centre de primària per tal de ser valorada, especialment atenent als criteris de viabilitat i adequació al context. Posteriorment es farà una presentació a l'aula universitària on es durà a terme una co-avaluació, per part de tots els companys.

El desenvolupament del projecte es va fer seguint la planificació estimada i en la reunió final cada grup va desenvolupar amb els nens corresponents una activitat de la unitat didàctica dissenyada. Professors del centre, estudiants de Pedagogia i professors de la Facultat valoraren molt positivament el procés seguit al llarg del quadrimestre, així com les activitats desenvolupades. Es plantejà la conveniència de donar continuïtat pel curs següent (2008-2009) a una experiència similar.

Cal ressaltar en aquest sentit que la col·laboració amb professors del centre de Primària ha permès que les percepcions d'escola i universitat s'apropin, es coneguin, es recolzin i, en definitiva, es faciliti un enriquiment mutu dels professionals d'ambdós institucions i dels estudiants de Pedagogia com a futurs professionals de l'educació.

Alguns resultats de la recerca

En general, tots els estudiants que han participat en el projecte Interdisciplinar (en connexió amb el centre o sense ella) parlen de molta implicació en el treball i en el grup, entenent que el propi projecte és motivador en si mateix. Reconeixen la implicació per part de tots com a grup, encara que estigui conformat per estudiants de diferents cursos i amb rols diferenciats. També, en general, els estudiants que han treballat amb el supòsit pràctic havent de treballar amb companys amb qui habitualment no treballen, ressalten aquesta experiència com a 'repte' significatiu perquè els ha evidenciat una problemàtica 'professional' important.

L'anàlisi de les dades ha de fer-se de manera que obtinguem informació relativa als dos cursos per separat i als dos projectes d'interdisciplinarietat (amb connexió i sense connexió amb el centre), i des d'una doble perspectiva,

parcialment des dels diversos cursos i globalment des de l'experiència vista per part del conjunt dels diversos agents implicats.

Presentem, en aquesta ocasió, informació relativa fonamentalment al contrast entre les valoracions dels estudiants de 4t. curs de Pedagogia del curs 2007-2008 que han participat en el projecte d'interdisciplinarietat en connexió real amb un centre educatiu i els que han participat en el supòsit pràctic, que té la conformació del grup amb persones amb qui habitualment no es treballa com a element definitori. Es tracta, recordem-ho, d'informació extreta dels seus autoinformes globals sobre l'assignatura.

És a dir, presentem les primeres impressions sobre l'impacte que el treball complementari entre una xarxa interna i una altra d'externa com les que hem articulats en el nostre projecte pot aportar als estudiants en la seva formació.

En aquest autoinforme es recollia la informació agrupada al voltant de les categories que apareixen al quadre següent en la columna central. Molt sintèticament mostrem l'anàlisi qualitativa que en fem després d'analitzar la informació.

4t. CURS. PARTICIPANTS PROJECTE- INTERDISCIPLINARIETAT I CENTRE 07-08	CATEGORIA ANALITZADA A L'AUTOINFORME	4t. CURS. PARTICIPANTS PROJECTE INTERDISCIPLINARIETAT 07-08
Entusiasme	<i>Implicació en l'equip</i>	Experiència
	<i>Capacitat treball equip</i>	
Superorganització i satisfacció de llurs capacitats	<i>Regulació i desenvolupament del treball entre els membres de l'equip</i>	'Habitual'/ Desigual i, fins i tot, negativa
Plena i total, amb mostres d'entusiasme	<i>Dedicació a l'assignatura</i>	'Molta' (volen dir massa?), sense

		denotacions explícites d'aprofitament i satisfacció
Eina imprescindible per a la cohesió i estratègia del grup	Seguiment de tutories	Eina important com a suport del treball, amb caràcter més individualitzat
Professional (t ^a -p ^a)-competències-emocionalitat-identitat professional, 'seguretat', >21 aportacions o matisos	Apropiació de continguts treballats i desenvolupament de competències	Acadèmic-no Professional (t ^a -p ^a)-competències-no emocionalitat- no identitat professional, <9 aportacions o matisos (menys de la meitat que en l'altre cas)
'Utilitat'/implicació, sentit, maduració, 'creure's' pedagog/a-identitat i funcions professionals, >21 aportacions o matisos	Satisfacció personal	Equip nou com a situació 'real', desigual pel que fa a valoració, <10 aportacions o matisos (menys de la meitat)

Si ens detenim sobre cada categoria analitzada,

a. Implicació en l'equip

Els estudiants de 2007-08 que han incorporat el centre educatiu com a context de disseny i actuació, a més d'assenyalar conceptes des de la perspectiva del propòsit que persegueixen amb el treball (assistència, organització, planificació, col·laboració, etc.) comuns a l'altre grup, afegeixen aspectes que aprofundeixen i amplien els conceptes anteriors, fent-los molt més propers a l'exercici professional: Actitud positiva, constància, responsabilitat, competència, compromís, altes expectatives.

Destaca la unanimitat de les respostes en un sentit: l'entusiasme.

En el grup d'estudiants de 2007-08 que han treballat a partir d'un supòsit pràctic, la implicació en el treball de grup sembla més desigual, depenent de cada grup, és a dir no hi ha una valoració homogènia respecte a aquest indicador. Hi ha moltes referències a la dificultat que comporta arribar al consens necessari per treballar en grup, especialment si no són persones conegudes o acostumades a treballar juntes. A més assenyalen diferents nivells d'implicació en el si del mateix grup.

D'alguna manera les seves manifestacions 'denuncien' la dificultat habitual de la implicació en els treballs en grup per tal d'obtenir millors resultats. Centren aquesta implicació en la necessitat d'aportar idees entre tots.

b.Capacitat de treball cooperatiu

Tots els alumnes de 4t. destaquen que la participació, tant en el desenvolupament del supòsit pràctic com en el desenvolupament del projecte interdisciplinar els ha ajudat a desenvolupar la capacitat del treball cooperatiu però, potser, el més interessant és analitzar els termes en què defineixen o entenen el treball cooperatiu.

Si de forma general ho descriuen amb diferents capacitats concretes, com la capacitat de coordinació o treballar amb persones diferents a les que habitualment es treballa, capacitat de comunicació, diàleg i consens i assumpció de responsabilitats, cal assenyalar que els estudiants que han treballat a partir de la connexió amb el centre destaquen elements de tipus més actitudinals que aporten una visió més completa i també entusiasta, del treball cooperatiu. Fan referència, d'una banda a la capacitat d'empatia, la capacitat de modificar uns rols adquirits en el si del grup habitual de treball i, d'altra banda, a l'explicitació del treball cooperatiu com un repte enriquidor que facilita aprenentatge mutu, on un dels interessos és el fet de potenciar les capacitats dels altres, concebent-se com a membres d'un únic grup de treball encara que cadascú tingui unes responsabilitats i tasques específiques depenent del curs (Assessors, dissenyadors de UD's o dissenyadors de materials).

El fet que, en aquest últim cas, l'objectiu comú fos l'elaboració d'una unitat didàctica que s'havia de desenvolupar en un context determinat i amb uns infants determinats, que havien conegut personalment, es presenta com un

incentiu de generar grups de treball més cohesionats i capaços de superar diferències individuals.

Pel que fa als estudiants que han participat en el supòsit pràctic, en general no parlen explícitament de la seva experiència de desenvolupament de la seva capacitat de treball cooperatiu sinó que citen alguns elements que poden facilitar o dificultar el desenvolupament d'aquesta capacitat. Podem distingir dos blocs:

- o D'una banda, elements més associats a l'organització del treball que permeten el funcionament general del grup, com per exemple la concreció de responsabilitats, distribució equitativa i equilibrada de tasques, posada en comú de tot o l'objectivitat a l'hora de prendre decisions grupals.

- o D'altra banda, elements de tipus més actitudinals que permeten el desenvolupament del propi rol en el si del grup, com per exemple l'actitud oberta i respectuosa, entenent que assumir diferents perspectives pot constituir-se en un avantatge perquè enriqueix el treball, aporta flexibilitat i capacitat d'adaptació a les diferents maneres de treballar dels altres, i augmenta la implicació responsable en el desenvolupament del treball.

Sembla, en tot cas, que el supòsit pràctic els hauria proporcionat una evidència de dificultat o de 'mancança', donada la desigual valoració mostrada.

c. Regulació del desenvolupament del treball entre els membres del grup

En tots els casos apareix l'organització i la planificació com a element clau per a la pròpia regulació del desenvolupament del treball entre els membres del grup.

Es detecta que entre els estudiants que desenvolupaven el supòsit pràctic, hi ha hagut més problemes de regulació interna explicades fonamentalment per qüestions associades a la distribució de tasques, conflictes que no han sabut resoldre o incompatibilitats horàries per poder-se reunir.

Per contra, els participants en el projecte d'interdisciplinarietat i en connexió amb el centre han resolt prou bé el tema de la regulació interna i destaquen especialment el que en diem una 'superorganització' i satisfacció del i pel treball que inclou, amb les seves paraules, una planificació acurada des del primer moment, preparació prèvia de cada reunió i negociació com a estratègia de presa de decisions. També fan esment a una coordinació continuada en què el correu electrònic ha constituït un instrument bàsic, a la definició de rols

específics i responsabilitats, i reapareix la concreció d'objectius comuns com a element que facilita de manera important la regulació interna del grup.

d.Dedicació a l'assignatura

Els dos grups d'estudiants fan referència, d'una o d'altra manera, a la gran dedicació de temps que els hi ha exigint. La diferència radica en el fet que en el cas del grup que ha realitzat el supòsit pràctic, sembla ser que van poder treballar d'una manera més individual (repartiment de tasques) i es van reunir amb menys freqüència per treballar en grup, i falta l'ingredient del sentit que li troben a aquesta alta dedicació que apareix, sens dubte, en el grup que ha treballat en connexió amb el centre: 'la innovació que el projecte suposa fa que es treballin més hores però amb més motivació'.

En aquest últim cas, a més de les hores i els esforços esmerçats individualment destaquen la gran inversió en hores de treball que s'ha de realitzar per a que el treball en grup funcioni correctament que, certament, es més gran quan es treballa en un cas real.

e.Seguiment de tutories

La tutoria esdevé una peça clau per fer possible la implementació del projecte especialment per afavorir i dinamitzar el treball en grup. A més de les tutories presencials, i per tal de compatibilitzar els horaris dels diferents membres del grup de treball, es busquen formes de comunicació asíncrones i, per exemple, es fa un ús intensiu de l'email.

Quan, a més, es treballa en xarxa amb un centre educatiu, s'identifiquen les tutories com una de les eines més eficaces per a la resolució de dubtes, l'assessorament i el seguiment de la feina.

Es destaca, així mateix, la dificultat per fer coincidir en un mateix lloc i a una mateixa hora tots els estudiants dels diferents cursos, els professors de la facultat i els mestres del CEIP; per tant, es busquen solucions com a ara realitzar reunions parcials, per posteriorment posar en comú la feina amb tots els components del equips de treball.

Els participants del supòsit pràctic també fan una valoració positiva de les tutories en el sentit que ajuden l'estudiant a ajustar el treball realitzat a les demandes de la professora i a la correcció de possibles errades.

En aquest sentit, sembla que la relació es concep més unidireccionalment i no es posa tant la tutoria al servei del treball en grup.

f. Apropiació de continguts i g. Satisfacció personal

Majoritàriament, posen de manifest l'ampliació dels continguts i l'aprenentatge de nous procediments de treball. Especialment, destaquen la capacitat de treballar en equip, el desenvolupament de la creativitat i l'esperit crític, així com la resolució de problemes.

Aquestes idees es reforcen i s'amplien quan es treballa en xarxa amb el centre educatiu, perquè aquest es converteix en un escenari privilegiat per posar en pràctica els coneixements adquirits fomentant, a més, competències relacionades, per exemple, amb: l'anàlisi, la síntesi, l'organització i la planificació, el treball en grup, la flexibilitat, la tolerància, l'empatia i el respecte.

Treballant d'aquesta manera (en xarxa), els estudiants semblen percebre més connexió entre els continguts tractats al llarg de l'ensenyament i el món real de la seva futura activitat professional. Parlen en termes 'emocionals' com '*sentir-se segurs*' i subratllen aspectes relacionats amb '*sentir-se pedagogs/gues*', que nosaltres identifiquem com a identitaris d'una professió que, tot i que estar a punt de tenir, de vegades se'ls mostra dèbilment 'palpable'. Es mostren molt satisfets del que l'experiència els ha aportat de maduresa personal i de força grupal per abordar la intervenció de manera cooperativa.

És marcada la diferència (en el quadre fent esment del número de 'matisos' que un grup i altre aporta per definir la categoria) amb el caràcter acadèmic de la valoració entre el grup que ha realitzat el supòsit: valora els continguts des d'una vessant més intrínseca i no mostren percebre tanta relació entre la teoria i la pràctica. Creuen, això sí, que la matèria els ajuda, sobretot, a repassar i reforçar els continguts anteriors i a apropar-se a nous conceptes de caràcter més aviat teòrics. Salven la novetat de treballar amb persones noves, però es mostren desiguals en la valoració, considerant en

alguns casos que haurien estat més eficaços i satisfets amb el seu grup habitual.

Conclusions

En primer lloc, destaquem la oportunitat de vincular la universitat al territori de manera que es puguin oferir als estudiants oportunitats de coneixement i intervenció en la realitat que els envolta. Així, el professorat universitari té un paper important en l'establiment de relacions de cooperació amb entitats educatives formals i no formals del voltant per a canviar una situació d'excessiu aïllament entre uns i altres. Com el Projecte Trama s'ocupa de demostrar, si el professorat universitari està implicat en projectes de recerca i/o de desenvolupament de projectes en xarxa, ha d'incorporar també els estudiants en els processos de col·laboració.

Perquè és destacable la importància de connectar el desenvolupament acadèmic dels estudiants amb el desenvolupament personal i social, especialment per desenvolupar competències vívides, experiencials, de tipus més actitudinal, procedimental i relacional que, essent fonamentals per a l'exercici professional, resulten molt difícils de treballar en el marc habitual d'una aula i una matèria.

Els estudiants tenen clara consciència, després d'experiències d'aquest tipus, que la pràctica té la potencialitat de generar coneixement i que el coneixement que es crea per la via inductiva resulta especialment útil als futurs professionals per afrontar situacions problemàtiques que es presentaran en el seu exercici quotidià.

En el cas analitzat, els dos grups tenien davant una experiència amb 'ingredients' de realitat, però la potència de la d'interdisciplinarietat en connexió amb un centre ha resultat gratament superadora de certes dificultats que no s'han superat quan el supòsit pràctic només suposava treballar amb persones noves, com ho fan els professionals, però sense tenir el repte pràctic i moral de donar resposta a un centre, unes professores i uns infants reals que esperen quelcom de nosaltres.

Quan concloem que les valoracions que fan els estudiants que han treballat en aquestes condicions parlen d'un veritable treball cooperatiu que supera els

entrebancs habituals 'denunciats' per l'altre grup, ens adonem que caldrà, cada vegada més, definir les característiques de les activitats que tenen la potencialitat de ser implicadores.

Els estudiants emfatitzen qüestions relatives a "competències de saber ser i estar", com ara la capacitat de reflexió i crítica, la responsabilitat, el compromís o el lideratge, i ens orienten en aquesta direcció.

En aquest context, la tutoria esdevé una peça clau especialment per afavorir i dinamitzar el treball en grup i per experimentar, en un context de comunitat pràctica, intel·lectual i moral, que la xarxa de treball i la qualitat del nostre fruit ens interessa a tots.

ANNEX 1 - GRAELLA DE COMPETÈNCIES TRANSVERSALES DE LES ASSIGNATURES IMPLICADES EN EL PROJECTE

Competències Tipus B	1. Aprendre a aprendre.	2. Resoldre problemes de forma efectiva.	3. Aplicar pensament crític, lògic i creatiu.	4. Treballar de forma autònoma amb iniciativa.	5. Treballar de forma col·laborativa	6. Comprometre's amb l'ètica i la responsabilitat social com a ciutadà i com a professional.	7. Comunicar-se de manera efectiva i amb assertivitat a l'entorn laboral i com a ciutadà.	8. Sensibilitzar-se pels temes vinculats al medi ambient.	9. Capacitat d'anàlisi i síntesi.	10. Organització i planificació.	B.11. Gestió de la informació.	B.12. Capacitat de presa de decisions.	B.13. Capacitat d'autocrítica.	14. Reconeixement i respecte a la diversitat multiculturalitat.	15. Habilitats interpersonals.	B.16. Adaptació a situacions noves.	17. Lideratge.
Tecnologia educativa																	
BMIE II																	
Dis. Desv. Innov. Curr																	
Elab. Mat. didàctics																	